

ERICH MARIA REMARQUE - NA ZÁPADNÍ FRONTĚ KLID

LITERÁRNÍ TEORIE

Literární druh a žánr:

válečný román (próza, epika)

Literární směr:

knížně poprvé vydáno r. 1929; ztracená generace; světová meziválečná próza; dílo patří do raného období autorovy tvorby

Slovní zásoba:

naturalistické výrazy (popisy zranění, mrtvých vojáků, apod.); popisy do nejmenších detailů; armádní slang (profesní mluva); jinak spisovný jazyk

Stylistická charakteristika textu:

novinářská precizita vyprávění; převažují monology vypravěče, občas dialogy; naturalistické líčení válečných scén

Vypravěč:

vypravěčem je samotný hl. hrdina a přímý účastník děje Pavel Baumer (-ich forma)

Postavy:

PAVEL BAUMER: hl.hrdina; naivní mladík plný ideálů o válce; brzy procitne, když rychle přichází o zastřelené kamarády; psychické problémy; symbolická smrt; ALBERT KROPP; MÜLLER; LEER; FRANTIŠEK KEMMERICH (Pavlovi přítel a spolužáci; také plní ideálů; naivní; jeden po druhém umírají); STANISLAV KATCZINSKI: zkušený čtyřicetiletý polský voják; pomáhá skupině kolem Pavla Baumera při jejich prvním příchodu na frontu; HIMMELSTOSS: velitel výcvikového tábora; tvrdý; šikanuje skupinu; později degradován → na frontě se ukazuje, že je ve skutečnosti zbabělý

Děj:

příběh vypráví osudy pruského studenta a vojáka Pavla Baumera a jeho přátel během 1.svět.války → Pavel Baumer a jeho spolužáci předčasně ukončují školní docházku na gymnáziu → dobrovolně se přihlašují k tvrdému výcviku → šikana od velícího jménem Himmelstoss → při příchodu na frontu se jich ujme zkušený Polák Kaczkinski → pomáhá jim v získání prvních zkušeností → krušný život v kasárnách a zákopech → brzy je zabit Kemmerich (jeden z přátel z dětství) → vzpomínky → ostatní ztrácejí původní válečné nadšení → Pavel Baumer získává dvoutýdenní propustku → odjíždí domů (matka má rakovinu) → zjišťuje, že je zcela otržena od normálního života → začíná mít psychické problémy a válku již bere jako samozřejmost → vrací se na frontu → při zajišťování vesnice zraněn přítel Kropp i sám Pavel → nemocnice → Kroppovi amputují nohu → Pavel jde zpět na frontu → znovu se zde setkává s přítelem Kaczkinským, který je postřelen → Pavel ho odnáší do nemocnice, ale K. po cestě umírá → Pavla to silně zasáhne → na podzim r. 1918 získává znovu volno → přemýšlí → vrací se do zákopů → umírá posledním výstřelem války (symbolický konec)

Kompozice:

většina děje je chronologická (děj na sebe časově navazuje), místy retrospektivní (vzpomínky)

Prostor:

západní fronta 1. svět. války; Pavlovo rodné město

Čas:

1. světová válka (1914-1918)

Význam sdělení (hlavní myšlenky díla):

naturalistický popis kruté válečné reality; kontrast mezi naivitou a následným krutým procitnutím nezkušených mladíků; kritika způsobu vykreslování války jako heroického snažení vojáků; zdůraznění nesmyslnosti a tragických následků války (smrt, těžká zranění, psychické problémy, atd.)

LITERÁRNÍ HISTORIE - společensko-historické pozadí vzniku

Politická situace (mocenské konflikty, aj.):

probíhá 1.světová válka (1914-1918); vznik Společnosti národů (1920); založena NSDAP – fašistická strana v Německu (1920); Adolf Hitler se stává předsedou NSDAP (1921); Adolf Hitler se v Německu neúspěšně pokusil o převrat (1923)

Kontext dalších druhů umění:

MALBA: Claude Monet (1840-1926); Henri Matisse (1869-1954); Auguste Renoir (1841-1919); SOCHAŘSTVÍ: Auguste Rodin (1840-1917); HUDBA: Igor Stravinski (1882-1971)

Kontext literárního vývoje:

světová meziválečná próza

AUTOR

Život autora:

Erich Maria Remarque (1898-1970) – byl německý spisovatel a novinář, jeden z nejvýznamnějších autorů své doby; nar.v Osnabrucku (otec byl vazačem knih), měl 2 bratry a 2 sestry; studia v Munsteru – r. 1916 narukoval do 1.svět.války, ale brzy vážně zraněn – zbytek války v lazaretu v Duisburgu – při návratu problémy se začleněním do běžného života (různá povolání - hudebník, malíř, učitel, automobilový závodník, atd.) - v letech 1923-1934 redaktorem v Berlíně a Hannoveru – začal cestovat po Evropě – r. 1925 se oženil (po 7 letech rozvod) – emigrace do Švýcarska – vydává své první povídky a je nominován na Nobelovu cenu míru – r. 1929 zažil 1.velký (okamžitý) úspěch s knihou Na západní frontě klid + další protiválečná tvorba – r. 1933 (po nástupu nacistů) se v Německu dostává na seznam zakázaných autorů – r. 1938 zbaven něm.občanství a poté zdiskreditován propagandou + veřejné pálení jeho knih – r. 1939 se přestěhoval do New Yorku, kde získal amer.občanství – po 2.svět.válce žil střídavě v USA a ve Švýcarsku – r. 1958 se znovu oženil s amer.film.hvězdou Paulette Goddard (bývalá manželka Charlieho Chaplina) – umírá na srdeční chorobu r. 1970 ve švýcarském Locarnu; ZAJÍMAVOSTI: román Na západní frontě klid (prodej 3, 5 milionu výtisků za první 3 roky) byl poprvé zfilmován hned rok po vydání knihy – po nástupu nacistů byla jeho promítání v Německu sabotována tajnou policií (např.údajně vhnáním krys do kinosálu, apod.); jeho díla jsou značně autobiografická; Remarque byl nacistickou propagandou zcela vymyšleně označen za Žida (Paula Kramera = Remark pozpátku) a byl nazván "literárním zrádcem"; po 2. svět. válce se už nikdy do své vlasti nevrátil

Vlivy na dané dílo:

účast a zranění v 1.svět.válce – odpor k válčení

Vlivy na jeho tvorbu:

smrt jeho sestry v koncentračním táboře – odpor k nacismu; záliba v automobilových závodech; účast a zranění v 1.svět.válce – odpor k válčení

Další autorova tvorba:

tvořil zejména díla s protiválečnou tematikou; PRÓZA: Jiskra života (koncentračnická próza; po 2.svět.válce); Stanice na obzoru a Nebe nezná vyvolených (díla s prvky automobilového závodního prostředí); Tři kamarádi; Vítězný oblouk; Černý obelisk; Noc v Lisabonu; Cesta zpátky (volné pokračování díla Na západní frontě klid); Miluj bližního svého

Inspirace daným literárním dílem (film, dramatizace, aj.):

FILM: dílo bylo dvakrát zfilmováno v letech 1930 a 1979; Na západní frontě klid (TV film USA/VB; 1979) – hrají: Richard Thomas, Ernest Borgnine, Donald Pleasence, Ian Holm, Tomáš Jurička, aj.

Jak dílo inspirovalo další vývoj literatury:

částečně mohl ovlivnit tvorbu dalšího představitele ztracené generace, Johna Steinbecka, který začal publikovat později než Remarque

LITERÁRNÍ KRITIKA

Dobové vnímání díla a jeho proměny:

dílo bylo okamžitě po svém prvním vydání velice úspěšné po celém světě → brzké zfilmování a prodej mnoha výtisků; před 2.svět.válkou bylo dílo nacistickou propagandou označeno za protiválečné a zakázáno; po válce se popularita díla znovu zvýšila

Dobová kritika díla a její proměny:

odborná kritika dílo v době jeho vzniku vnímala podobně jako veřejnost – pozitivně; před a během 2.světové války byly výtisky páleny

Aktuálnost tématu a zpracování díla:

naturální a reálné zobrazení válečných hrůz plní dodnes jakousi výchovnou funkci

novela - próza spíše kratšího rozsahu; většinou se zaměřuje na jeden zcela jasný, ale i přesto poutavý příběh; typická je závěrečná pointa

světová meziválečná próza - světová prozaická tvorba mezi 1.a 2.svět.válkou; tvořit začínala tzv.ztracená generace (Ernest Hemingway, Francis Scott Fitzgerald, John Steinbeck, Erich Maria Remarque, aj.); dále tvořili např. Agatha Christie, James Joyce nebo Franz Kafka

koncentračnická próza - próza, která se zabývá tematikou holocaustu za 2.svět.války (vyhlazování Židů v koncentračních táborech); např. Arnošt Lustig, Erich Maria Remarque, aj.

ztracená generace - skupina amerických prozaiků, kteří se většinou přímo účastnili 1.svět.války (ta většinou zničila jejich ideály a silně ovlivnila jejich tvorbu po tematické stránce, včetně jejich života a psychiky); patří sem zejména John Steinbeck, Ernest Hemingway, Francis Scott Fitzgerald, Erich Maria Remarque, William Faulkner nebo Gertrude Steinová, která je považována za autorku názvu "Ztracená generace"

2.vlna poválečné prózy - pozdější období od konce 2.svět.války; důraz na psychiku jedince; události jsou brány v širších souvislostech = odlišnost od precizněji zaměřených autorů 1.vlny poválečné prózy; např. Arnošt Lustig nebo William Styron

psychologická próza - próza, která je založena na často velice detailním rozboru psychiky postav